

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Środowiska,
Rolnictwa i Zagospodarowania
Przestrzennego**

Warszawa, dnia 7 stycznia 2011 r.

**Pan
Tomasz Jakub Sulima
Burmistrz Orzysza**

KSR-4101-06-03/2010
P/10/113

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹ zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli - Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego przeprowadziła w Urzędzie Miejskim w Orzyszu, zwanym dalej „Urzędem”, kontrolę w zakresie zarządzania środowiskiem w Gminie Orzysz w okresie od 1 stycznia 2008 r. do dnia 15 listopada 2010 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Burmistrzowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, działania podejmowane w Gminie Orzysz w zakresie zarządzania środowiskiem.

W odniesieniu do planowania i programowania działań stanowiących podstawę zarządzania środowiskiem stwierdzono, że Gmina Orzysz posiadała:

- *Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Orzysz*, obejmującą lata 2001-2010, przyjętą uchwałą Rady Miejskiej w Orzyszu, w dniu 26 kwietnia 2001 r., która wśród głównych celów wskazywała podniesienie walorów turystycznych, m.in. poprzez zorganizowanie sprawnego systemu oczyszczania i uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej.
- *Program ochrony środowiska Gminy Orzysz na lata 2004 - 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008 - 2011 oraz Plan gospodarki odpadami Gminy Orzysz na lata 2004- 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011* przyjęte uchwałami Rady

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 z późn. zm.

Miejskiej w Orzyszu, w dniu 30 listopada 2004 r. Powyższe dokumenty określały cele do osiągnięcia w wyznaczonej perspektywie czasowej i harmonogram działań do 2007 r.

- *Plan zaopatrzenia miasta Orzysz w ciepło* uchwalony przez Radę Miejską w dniu 25 października 2006 r., który miał na celu ukierunkowanie działań dla poprawy jakości powietrza poprzez m.in. redukcję emisji zanieczyszczeń z kotłowni węglowych, wspieranie przechodzenia na ekologiczne źródła ciepła oraz termomodernizację budynków.
- *Program kanalizacji aglomeracji Orzysz*, opracowany w kwietniu 2008 r., zawierający wytyczne dla rozwiązania problemu gospodarki ściekowej.
- *Program usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Orzysz* przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w dniu 29 czerwca 2007 r.
- *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*, zwane dalej „Studium”, uchwalone przez Radę Miejską, w dniu 28 grudnia 1999 r. i zmienione uchwałą Rady w dniu 28 czerwca 2006 r., które uwzględniało wymagania ochrony środowiska w zakresie wynikającym z obowiązujących przepisów.
- Analizowane *miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego* (dalej „mpzp”) obrębów Nowe Guty i Mikosze oraz zmiany mpzp miasta Orzysza i obrębu Góra, uchwalone przez Radę Miejską w Orzyszu w latach 2008-2010, uwzględniały wymagania ochrony środowiska określone w *Studium* i zawierały wytyczne w zakresie zagospodarowania przestrzennego zgodne z wymaganiami ochrony środowiska.

W wyniku kontroli stwierdzono, że podstawowe dokumenty strategiczne mające służyć zarządzaniu środowiskiem były nieaktualne. Pomimo obowiązku wynikającego z art. 14 ust. 14 ustawy z dnia 21 kwietnia 2001 *o odpadach*², nie dokonano aktualizacji *Planu gospodarki odpadami*. NIK nie może zaakceptować udzielonych w toku kontroli wyjaśnień, iż brak aktualizacji wynikał z przystąpienia Gminy Orzysz, z dniem 25 czerwca, do Mazurskiego Związku Międzygminnego – Gospodarka Odpadami z siedzibą w Giżycku. Przedstawiony *Plan gospodarki odpadami* ww. związku międzygminnego, pochodzący z 2004 r. również nie został zaktualizowany i nie obejmował Gminy Orzysz.

Do dnia zakończenia kontroli nie dokonano też aktualizacji *Programu ochrony środowiska*, co było niezgodne z zapisem zawartym w ww. dokumencie.

W ocenie NIK były to działania nierzetelne i skutkowały tym, że od 2008 r. brak było harmonogramu działań dla realizacji celów wyznaczonych ww. dokumentami.

Kontrola monitorowania realizacji zadań przyjętych dokumentami strategicznymi wykazała, że:

- Pomimo obowiązku określonego w art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska*³, nie opracowywano, co 2 lata, raportów z realizacji

² Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 z późn. zm.

³ Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.

Programu ochrony środowiska.

- Nie opracowywano, wymaganych przepisem art. 14 ust. 12 b ustawy o odpadach, sprawozdań z realizacji *Planu gospodarki odpadami*, obejmujących okres dwóch lat kalendarzowych, według stanu na dzień 31 grudnia roku kończącego ten okres, zwany dalej „okresem sprawozdawczym” i w związku z tym nie przedkładano ich, zgodnie z art. 14 ust. 13 pkt 1 ww. ustawy, radzie gminy w terminie do dnia 31 marca po upływie okresu sprawozdawczego. W 2009 r. jako sprawozdanie z realizacji *Planu gospodarki odpadami dla Gminy Orzysz na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008 -2011*, przedłożono Radzie Miejskiej *Sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami gmin Mazurskiego Związku Międzygminnego – Gospodarka Odpadami za okres 2007-2008*. Sprawozdanie to zostało przyjęte przez Radę Miejską w dniu 29 września 2009 r.

Analiza podejmowanych w kontrolowanym okresie działań mających na celu poprawę stanu środowiska w Gminie Orzysz wykazała, że:

- Wspierano realizację *Programu usuwania azbestu* poprzez udzielanie dofinansowania osobom fizycznym kosztów usuwania pokryć dachowych zawierających azbest.
- Zapewniono utrzymanie i eksploatację gminnej oczyszczalni ścieków w Orzyszu.
- Zakupiono i udostępniono (wraz z zapewnieniem nadzoru projektanta) dokumentację typową przydomowej oczyszczalni ścieków oraz udzielano osobom fizycznym dofinansowania kosztów budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.
- W wydawanych zezwoleniach na usunięcie drzew i krzewów, w szczególności związanych z budową dróg, zobowiązywano wnioskodawców do dokonania nowych nasadzeń.
- Prowadzono pielęgnację i utrzymanie terenów zieleni i zadrzewień.
- Prowadzono działania informacyjne i edukacyjne zwłaszcza wśród młodzieży szkolnej.
- Zapewniono warunki dla powstania systemu selektywnego zbierania i odbioru odpadów komunalnych oraz ograniczenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji dopuszczonych do składowania na składowiskach odpadów poprzez:
 - wprowadzenie w regulaminie utrzymania porządku i czystości w Gminie, wymagań wobec przedsiębiorców świadczących usługi w zakresie odbioru odpadów komunalnych,
 - przyjęcie określonej uchwałą Rady Miejskiej, niższej stawki opłaty za odbiór odpadów komunalnych zbieranych w sposób selektywny,
 - zakup specjalistycznych pojemników na odpady zbierane selektywnie.
- Eksploatowano gminne składowisko odpadów komunalnych o uregulowanym stanie prawnym w miejscowości Góra.
- Gmina partycypowała w kosztach przygotowania do realizacji międzygminnego przedsięwzięcia – budowy zakładu utylizacji odpadów komunalnych w Spytkowie.

- Prowadzono coroczne kontrole m.in. w zakresie wyposażenia nieruchomości w urządzenia służące do zbierania odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych oraz zawartych przez mieszkańców umów na odbiór odpadów.

W wyniku kontroli stwierdzono jednak, że:

- Nie osiągnięto, zakładanego w *Planie gospodarki odpadami Gminy Orzysz*, objęcia 100% mieszkańców gminy zorganizowanym systemem odbioru odpadów komunalnych.
- Dopuszczano, aby nieczystości stałe i płynne wywożone były przez mieszkańców we własnym zakresie, na miejsca wyznaczone, co było niezgodne z art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 13 września 1996 r. *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*⁴, który stanowi, że gmina jest obowiązana zorganizować odbieranie odpadów komunalnych oraz opróżnianie zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów.
- Nie podejmowano skutecznych działań w celu wyegzekwowania wypełniania - przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych - obowiązków, wynikających z art. 9a ust. 1 i 2 ustawy *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*. Wobec niektórych przedsiębiorców, niewypełniających ww. obowiązków, nie podejmowano żadnych działań, zaś pisma kierowane do przedsiębiorcy, dominującego w świadczeniu usług asenizacyjnych na terenie Gminy Orzysz, tj. Wywóz Nieczystości Płynnych „GUJSKI”, były nieskuteczne. W konsekwencji Urząd nie posiadał pełnych danych odnośnie zawartych umów przez przedsiębiorców na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz ilości odbieranych nieczystości.

Przedstawiając powyższe uwagi i oceny Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Podjęcie działań w celu aktualizacji *Programu ochrony środowiska* oraz *Planu gospodarki odpadami* Mazurskiego Związku Międzygminnego, m.in. w zakresie uwzględnienia zadań Gminy Orzysz.
2. Terminowe opracowywanie raportów i sprawozdań z realizacji dokumentów strategicznych.
3. Doprowadzenie do objęcia wszystkich mieszkańców gminy zorganizowanym systemem odbioru odpadów komunalnych.
4. Skuteczne egzekwowanie od przedsiębiorców, prowadzących na terenie Gminy działalność w zakresie odbioru odpadów komunalnych oraz odbioru i transportu nieczystości płynnych, wypełniania obowiązków wynikających z art. 9a ust. 1 i 2 ustawy *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*.

⁴ Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 z późn. zm.

Najwyższa Izba Kontroli – Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Burmistrza o przekazanie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Burmistrzowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Departamentu Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego Najwyższej Izby Kontroli umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.